

MEMO

Aan : gemeenteraad
Van : burgemeester en wethouders
Datum : 1 augustus 2017

Onderwerp : raadsbesluit 18 april 2017 inzake ambtelijke fusie

Inleiding

In het licht van de uitgevoerde onderzoeken naar de bestuurlijke toekomst van Langedijk heeft uw raad op 18 april 2017 besloten een keuze te maken voor een ambtelijke fusie.

Naar aanleiding van uw besluit heeft het college van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland u bij brief van 22 mei 2017 (kenmerk 950924/950930) gemeld dat zij er vanuit gaat dat de periode tot het einde van dit jaar (2017) wordt gebruikt om daarin de nodige vervolgbesluiten over de partner, de vorm en het jaartal van realisatie van de ambtelijke fusie te nemen, zodat de jaren 2018 en 2019 benut kunnen worden voor het stapsgewijs invoeren van de ambtelijke fusie.

Ter uitvoering van de door uw raad aan ons gegeven opdracht, hebben wij in de maanden juni en juli 2017 als 1^e stap verkennende gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van de colleges van burgemeester en wethouders van Heerhugowaard, Alkmaar en Schagen en van het bestuur van de werkorganisatie BUCH.

De logische eerste en ook belangrijkste vraag die tijdens de gesprekken met de mogelijke partners aan de orde is gesteld is uiteraard of er bij hen de bereidheid bestaat om te komen tot een ambtelijke fusie met Langedijk.

Een weergave van de uitkomsten van de gevoerde gesprekken treft u onderstaand aan. Waar dit aan de orde is wordt u verwezen naar enkele bij dit memo behorende bijlagen.

Conclusie

Bij Heerhugowaard bestaat zondermeer de bereidheid een ambtelijke fusie aan te gaan. Alkmaar kan de gestelde hoofdvraag (op dit moment) niet volmondig met "ja" beantwoorden. BUCH en Schagen zijn, mede in relatie tot het gestelde tijdpad, niet in beeld voor een ambtelijke fusie met Langedijk.

Heerhugowaard

Heerhugowaard heeft uitgesproken bereid te zijn een ambtelijke fusie met Langedijk aan te gaan. Dit standpunt wordt in Heerhugowaard college- en raadsbreed gedragen. Er is geen sprake van 'harde voorwaarden' vooraf.

Een ambtelijke fusie met Langedijk wordt als kans gezien om ook de binnen Heerhugowaard gewenste verbeterlagen te kunnen maken met en door een grotere organisatie. Zij ziet ook voor haar zelf nadrukkelijk meerwaarde in een ambtelijke fusie.

De al bestaande intensieve samenwerking met Langedijk maakt het wat hen betreft mogelijk snel te schakelen richting een nieuwe ambtelijke organisatie voor beide gemeenten.

Randvoorwaardelijk daarbij is een goede ICT-infrastructuur. Los van een ambtelijke fusie wordt op dit punt al gezamenlijk gewerkt aan een nieuwe zogenaamde 'bodemplaat'. De visie die Heerhugowaard deelt op het gebied van de informatievoorziening en -beveiliging hangt hiermee samen.

MEMO

Algemeen gesteld heeft Heerhugowaard een organisatie voor ogen die opgave gestuurd werkt, flexibiliteit toont en binnen netwerken op verticaal en horizontaal niveau adequaat weet te schakelen. De vorming daarvan vindt plaats in co-creatie en leidt tot gezamenlijk vastgestelde (kern)waarden voor de nieuwe organisatie.

Waar het gaat om de (verschillen in) identiteit van de afzonderlijke gemeenten is Heerhugowaard van oordeel dat die binnen de nieuwe ambtelijke organisatie gewaarborgd kan blijven. De inrichting van de organisatie kan en moet hierop worden afgestemd.

Een ambtelijke fusie met meer dan één partner (Langedijk) wordt op dit moment niet als realistisch beschouwd. Dit zou echter naar de toekomst toe mogelijk wel een vervolgstap kunnen zijn.

Alkmaar

Alkmaar heeft aangegeven dat de belangrijkste vraag (zie eerder in dit memo) niet eenvoudig met 'ja' of 'nee' te beantwoorden valt.

Dit vloeit voort uit het gegeven dat het op dit moment niet duidelijk is wat de gevolgen zijn, de meerwaarde is en toekomstperspectieven zijn.

De inhoud van het gesprek is voor een belangrijk deel gerelateerd aan een door de raad op 15 juni 2017 aangenomen motie (**bijlage 1**).

Binnen het college en de gemeenteraad van Alkmaar wordt er met verschillende blikken gekeken naar een ambtelijke fusie en/of bestuurlijke fusie. Dit geldt in algemene zin maar ook als je kijkt naar de eerder genoemde motie. Een deel van de voorstanders wil een ambtelijke fusie als daarop ook een bestuurlijke fusie volgt. Een ander deel kan instemmen met een ambtelijke fusie en is van oordeel dat een bestuurlijke fusie daar vanzelf uit volgt. Van de partijen die tegen gestemd hebben bij de behandeling van de motie kan niet gezegd worden dat zij tegen elke vorm van fusie zijn.

Er is in algemene zin gesproken over de haalbaarheid van een ambtelijke fusie zonder zicht op enig ander perspectief (verdere bestuurlijke gevolgen). De inschatting is gemaakt dat een dergelijk besluit niet per definitie een meerderheid zou halen en zeker geen unaniem besluit tot gevolg zal hebben.

Voor Alkmaar moet duidelijk worden welke meerwaarde een ambtelijke fusie met Langedijk voor hen heeft. De voorwaarden waaronder een dergelijke fusie tot stand moet of kan komen maken onderdeel uit van een uit te voeren onderzoek. De genoemde stip op de horizon wordt wat betreft Alkmaar daarbij betrokken. Wat Langedijk meerjarig financieel inbrengt moet eveneens deel uitmaken van het onderzoek.

Kijkend naar een fusie met alleen Langedijk wordt dit getalsmatig als interessant beschouwd. Ook hier is echter een nuance op zijn plaats waar het gaat om de voorkeuren binnen de raad waar het gaat om potentiële partners. Grofmazig is hierbij een onderscheid te maken tussen een voorkeur voor de kustgemeenten of voor de HAL.

Indien de wil er is kan naar het oordeel van Alkmaar een ambtelijke fusie binnen een jaar gerealiseerd worden. Men kiest daarbij niet voor het bouwen van een geheel nieuwe organisatie maar voor het ineenschuiven van de huidige organisaties waarbij keuzes voor werkprocessen worden gemaakt op basis van 'best practices'.

MEMO

Omdat er gelet op de onderlinge verschillen tussen Alkmaar en Langedijk geen sprake is van een gelijkmatige inbreng, moet voorkomen worden dat er na een ambtelijke fusie sprake is van 'consumentisme' van de zijde van Langedijk.

Waar het gaat om de eigen identiteit is opgemerkt dat alle inwoners zich moeten blijven herkennen in de nieuwe constellatie.

Voor wat betreft de juridische vorm van een ambtelijke fusie is het model 'Ten Boer' een optie waarnaar Alkmaar wil kijken. Voor een BVO (bedrijfsvoeringsorganisatie) op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen gaan 'de handen niet op elkaar'. Dit model zou immers betekenen dat Alkmaar (deels) de zeggenschap over haar ambtelijke organisatie uit handen geeft (in casu aan Langedijk).

Waar het gaat om uitvoerende taken kan Langedijk nu al diensten afnemen van de verzelfstandigde diensten van Alkmaar en kan daar dan regie op voeren.

Alkmaar geeft niet de voorkeur aan een ambtelijke fusie met meer dan één partner (Langedijk) tenzij er in dat geval sowieso sprake is van een bestuurlijke fusie als stip op de horizon.

Indien een ambtelijke fusie met Langedijk op zich zelf geen meerwaarde voor Alkmaar oplevert, komen de daaraan verbonden kosten voor rekening van Langedijk.

Resumerend wordt door Alkmaar geconcludeerd dat een volmondig 'ja' als antwoord op de gestelde hoofdvraag (op dit moment) niet te geven is.

BUCH

BUCH heeft aangegeven dat er bij hen geen bereidheid bestaat een ambtelijke fusie aan te gaan met Langedijk.

Daarbij is door hen de nuancering aangebracht dat dit geldt voor dit moment. De reden hiervoor is dat gelet op de fase waarin het proces van opbouw van de BUCH-organisatie zich thans bevindt, het bestuur een ambtelijke fusie met Langedijk als onhaalbaar ziet. Organisatorisch zijn er op dit punt teveel belemmeringen.

Uitgesproken is dat voor het behalen van de ambities (en taakstelling) van de BUCH met zeker 3 tot 4 jaar gerekend wordt. In deze periode is een nieuwe ambtelijke fusie niet opportuun.

Overigens is aangegeven dat de samenwerking die de BUCH met Langedijk in de regio heeft positief is en zich verder kan ontwikkelen.

Schagen

Schagen wijst op voorhand een ambtelijke fusie af.

Voor wat betreft de argumentatie die aan dit standpunt ten grondslag ligt verwijzen wij u korthedshalve naar bijgaande 'Bespreeknotitie' van het college van Schagen (**bijlage 2**). Deze notitie is op 21 juni 2017 besproken in de raadscommissie Bestuur en als zodanig ondersteund. Waar het gaat om de in deze notitie opgeworpen vraag naar de gevoelens in de raad omtrent een bestuurlijke herindeling is tijdens het gesprek aangegeven dat het college van de gemeente Schagen een verzoek hiertoe zal voorleggen aan de gemeenteraad.

Verificatie door gesprekspartners

De inhoud van dit memo is waar het de gevoerde gesprekken betreft ter verificatie voorgelegd aan de afzonderlijke gesprekspartners en door hen akkoord bevonden

MEMO

Vervolg

Binnen de door uw raad aan ons college verstrekte opdracht richten wij ons nu op een nadere afweging waar het gaat om de reacties van Heerhugowaard en Alkmaar en de als uitkomst daarvan te zetten (vervolg)stap(pen).

Bijlage 1
Raadsmemo 01.08.17

de raad van
voor: PVDA, SPA, DA, D66, GL, BAS, VVD (21)
tegen: VPA, CDA, LA (15)
29.

Motie Handen uit de mouwen

De raad van de gemeente Alkmaar, in vergadering bijeen op 15 juni 2017

constaterende dat

- de raad op 4 juni 2015 het college bij motie heeft opgedragen zich open op te stellen in de richting van de gemeente Langedijk en de helpende hand uit te steken in het zoeken naar effectieve oplossingen die die gemeente wil onderzoeken;
- de raad op 31 oktober 2016 het college heeft verzocht een compacte strategische verkenning uit te voeren op de positie van de centrumstad Alkmaar met als doel richting te geven aan de wijze waarop Alkmaar in de toekomst haar sterke centrumfunctie en verbindingsfunctie vorm gaat geven;
- de VVD, in de raad van 20 april 2017, mondelinge vragen heeft gesteld over de wijze waarop het college zich verhoudt ten opzichte van het toen recent genomen besluit van de gemeente Langedijk betreffende een ambtelijke fusie;
- Het college op 20 april 2017 op basis van deze vragen heeft aangegeven dat zij open en constructief het gesprek aan willen gaan, maar hierin ook een afwachtende houding inneemt;

overwegende dat

- de gemeente Alkmaar is deze als centrumgemeente een bijzondere verantwoordelijkheid heeft als een buurgemeente een ambtelijke fusie wil onderzoeken;
- het hiervoor dan ook de bestuurlijke handen uit de mouwen moet willen steken;

draagt het college op

- een meer (pro-) actieve positieve houding aan te nemen in de richting van de gemeente Langedijk
- actief te onderzoeken hoe een ambtelijke fusie in samenwerking tussen onze gemeente en de gemeente Langedijk vorm gegeven kan worden;

en gaat over tot de orde van de dag.

Paul Verbruggen
PvDA

John van der Rhee
VVD

Rosina Diktas
GroenLinks

Arie Epskamp
SPA

Peter van Diepen
D66

Ben Bijl
BAS

M. Kesteven
DENK

[Handwritten signature]

Bespreeknotitie

Datum 21 juni 2017
Aan Commissie Bestuur
Kopie aan
Van College van burgemeester en wethouders
Wethouder
Onderwerp Toekomstoriëntatie gemeente Langedijk

Geachte dames en heren,

Inleiding

Gemeente Langedijk oriënteert zich op haar toekomst. Zij heeft een rapport laten opstellen waarin de huidige situatie van Langedijk wordt geanalyseerd en toekomstscenario's worden beschreven. Op basis van dat rapport heeft de gemeenteraad van Langedijk besloten een keuze te maken voor een ambtelijke fusie en het college van B&W de opdracht gegeven in overleg te treden met de colleges van mogelijke partners, waaronder de gemeente Schagen. Wij gaan als college in gesprek met het college van Langedijk. In dat gesprek kiezen wij de insteek dat wij niet open staan voor een ambtelijke fusie.

Vraag

Wij leggen onze insteek om een ambtelijke fusie op voorhand af te wijzen voor aan uw commissie om af te tasten wat de gevoelens van de raad zijn ten opzichte van deze kwestie. Wij zijn benieuwd naar uw gevoelens omtrent een bestuurlijke herindeling.

Argumentatie

Langedijk is een buurgemeente in een aangrenzende subregio. Zij werkt intensief samen met de gemeente Heerhugowaard en beweegt zich normaalgesproken in de subregio Noord-Kennemerland. Het belang van de subregio's wordt de laatste tijd minder groot omdat steeds meer op het niveau van de regio Noord-Holland Noord wordt gedaan.

De opgaven en uitdagingen van de gemeente Langedijk verschillen niet wezenlijk van de uitdagingen van de gemeente Schagen. Voor verdere decentralisatie van rijksbeleid, te beginnen met de Omgevingswet, is brede politieke steun. Dat betekent dat de beleidsagenda van gemeenten structureel en fors zwaarder zal worden.

Langedijk heeft een beperkte bestuurskracht en de financiële positie van de gemeente is in de afgelopen periode verslechterd. Daarom is de gemeenteraad van Langedijk tot de conclusie gekomen dat zelfstandig voortbestaan niet meer wenselijk is.

Schagen is ruim vier jaar geleden gefuseerd en zit nog in de eerste raadsperiode van de nieuwe gemeente. Je zou dus zonder moeite kunnen beargumenteren dat we nog niet klaar zijn voor een volgende fusie. Er zijn drie redenen om toch een steek dieper te gaan:

- Als de burens aankloppen is het netjes om open te doen en antwoord te geven.
- "Buurmans land is maar één keer te koop".
- De vraag komt toch een keer op ons af.

Het rapport van Berenschot over de toekomstoriëntatie van Langedijk stelt dat de bestuurskracht van een gemeente uiteenvalt in vier onderwerpen: bestuur, partner, organisatie en gemeenschap. Daarnaast zijn de financiën van belang. Deze vijf aspecten zullen we nalopen in de volgende paragrafen.

Bestuur

Schagen heeft een stabiel politiek bestuur, ondanks de wisselingen in (personele) samenstelling die het college heeft beleefd. Raad en college werken goed samen en het samenspel met de organisatie is effectief. Dat ligt in Langedijk genuanceerder. Je zou kunnen zeggen dat Langedijk meer te winnen heeft bij een herindeling dan Schagen. Het belangrijkste argument tegen een fusie is dat de politiek en de inwoners meer afstand kunnen gaan ervaren bij een grotere gemeente. Dat is wel te voorkomen maar daar zal dan wel extra inspanning op moeten worden gezet.

Partner

De invloed van gemeenten in het intergemeentelijk verkeer wordt voor een groot deel bepaald aan de hand van het aantal inwoners. Wanneer er een fusiegemeente Schagen/Langedijk zou ontstaan zou die 73.600 inwoners tellen. Dat is groter dan Den Helder, Heerhugowaard en Hoorn. Na Alkmaar wordt de grootste gemeente in Noord-Holland noord gevormd. Daar komt bij dat de fusiegemeente Schagen/Langedijk in twee subregio's opereert dat maakt de positie van de nieuwe gemeente interessant en invloedrijk.

Naast grootte is ook bestuurlijke en ambtelijke kwaliteit van invloed op de rol die een gemeente kan spelen. De ambtelijke kwaliteit zal kunnen verbeteren als de organisatie groter wordt. Bij de bestuurlijke kwaliteit is relevant dat de vijver waaruit bestuurlijk talent kan worden geworven groter wordt.

Langedijk kan nu vaak geen vuist maken in het intergemeentelijk verkeer en heeft meer belang bij samenvoeging dan Schagen maar ook Schagen zal een steviger profiel neer kunnen zetten na samenvoeging.

Organisatie

De organisatie van Langedijk kent 159 ambtenaren, die van Schagen rond 350. Samenvoeging van de twee organisaties vergt een behoorlijke investering in tijd en geld. Op termijn kan er een organisatie ontstaan die nog meer in kwaliteit kan investeren. Ook hier is het belang van Langedijk groter dan van Schagen maar ook Schagen zal een groeispromg maken door deze fusie.

Gemeenschap

De gemeenschap van Langedijk wordt hecht en ondernemingsgezind genoemd. Dat is natuurlijk het belangrijkste kapitaal van een gemeente en het sluit goed aan bij de gemeenschap van Schagen, waarvoor dezelfde woorden gebruikt kunnen worden.

Financieel

Langedijk heeft geen sterke financiële positie. Op de langere termijn is er voldoende ruimte om in gezamenlijkheid keuzes te maken die een degelijk financieel beleid mogelijk maken.

Conclusie

Alles bij elkaar genomen is een bestuurlijke fusie met Langedijk op de langere termijn kansrijk en zinvol. Op de korte termijn is het een enorme inspanning met veel onzekerheid en verlies van energie tot gevolg.

Een ambtelijke fusie levert net zoveel inspanning op maar een halfbakken resultaat dat in een later stadium alsnog moet leiden tot een bestuurlijke fusie. Het ministerie van BZK vergoedt de frictiekosten dan ook alleen bij een bestuurlijke fusie. Daarom kiezen wij de insteek een ambtelijke fusie op voorhand af te wijzen. Wij zijn bijzonder benieuwd naar de gevoelens in de raad omtrent een bestuurlijke herindeling.

Ondertekening

Burgemeester en wethouders van de gemeente Schagen,

gemeentesecretaris

burgemeester

De heer N.H. Swellengrebel

Mevrouw M.J.P. van Kampen-Nouwen

Gepubliceerde bijlagen:

